

Pligtlæsning om økonomisk frihed til politikere

Børsen den 18 april 2024

Mange grundlæggende diskussioner om økonomiske reformer handler om, hvorvidt de øger eller begrænser borgernes økonomiske frihed. Tredoblingen af regelmængden siden 1990, øgede tekniske handelshindringer og svækket retssikkerhed over for myndigheder som Skat tæller alle som indgreb i danskernes økonomiske frihed. Forskning de sidste knap 30 år har undersøgt, hvad konsekvenserne er af den begrænsede frihed. Den viden er også i høj grad relevant i politisk debat i Danmark.

Grunden til at skrive om det på denne plads er, at en ny "Handbook of Research on Economic Freedom" netop opsummerer den nyeste viden på området og blev udgivet for en uge siden. Bogen omfatter en lang række forskellige emner omkring økonomisk frihed, skrevet af førende internationale eksperter på deres felt, og alt sammen indledt og redigeret af den fine svenske økonom Niclas Berggren. Berggrens bog viser først, hvor meget forskning der har været på feltet siden James Gwartney og Robert Lawsons pionerindsats med at måle den økonomiske frihed midt i 1990'erne.

Det gælder ikke mindst det store spørgsmål om langsigtet vækst, hvor Jan-Egbert Sturm og Jakob de Haan - henholdsvis chef for det schweiziske konjunkturforskningsinstitut og den tidligere forskningschef for Hollands centralbank - har skrevet kapitlet. Forskningen er klar: Større økonomisk frihed er forbundet med hurtigere vækst i indkomst og produktivitet og i særlig grad for bedre retssikkerhed og en mindre offentlig sektor.

Et andet kapitel viser, at en del af effekten sker gennem iværksætterier. Større politisk kontrol med økonomien i form af en større offentlig sektor, højere skattetryk, og mere regulering begrænser iværksætterdynamikken. Men der slutter forskningen ikke, og der er mere end rigelig ny viden til at fylde de 26 kapitler.

Daniel Bennett viser for eksempel, at der ikke er nogen klar sammenhæng mellem økonomisk frihed og økonomisk ulighed. Det "klassiske" politiske valg mellem frihed og lighed får således ingen forskningsopbakning.

På samme måde kan det overraske mange, at 30 års forskning dokumenterer klare positive - om end til tider komplekse - sammenhænge mellem økonomisk frihed og respekt for menneskerettigheder, bedre miljø, tilfredshed og stærke tolerancenormer.

Berggrens bog har derfor en hel sektion, der handler om, hvorfor nogle samfund ender med mere økonomisk frihed end andre.

En af kilderne til mindre frihed er meget klart politisk ideologi, men både populisme, kulturtræk og levn fra krisepolitik er sætter spor. Hele håndbogen burde være pligtlæsning for dem, der står for politikudvikling i danske partier.

Når man ser på økonomisk frihed i Danmark, er vi nummer 143 af 165 lande, når det gælder det offentliges rolle i økonomien, men nummer tre på resten af elementerne. Det er en af de største og særeste politiske ubalancer i verden.

Christian Bjørnskov